

10-ЫН НАТУРАЛ ИЛТГЭГЧТЭЙ ЗЭРГИЙГ УНШИХ, БИЧИХ. VII.3.1-I

10, 100, 1000, 10000, ... гэх мэт тоог 10-ын натурал илтгэгчтэй зэргээр бичих, тэдгээрийн монгол нэрийг мэдэх.

$10^1 = 10$ дан, $10^2 = 100$ зуу, $10^3 = 1000$, мянга, $10^4 = 10000$ нэг түм, $10^5 = 100000$ бум, $10^6 = 1000000$ сая, $10^7 = 10000000$ живаа, $10^8 = 100000000$ дүнчүүр, $10^9 = 1000000000$ тэрбум, $10^{10} = 10000000000$ их тэрбум, $10^{11} = 100000000000$ наяд, $10^{12} = 1000000000000$ их наяд

1.	Дараах тоонуудыг 10-ын зэрэг хэлбэрт бичээрэй.		
	а. $10000000 =$	б. $10000000000 =$	
2.	Зэргийн утгыг олж хариуг үгээр бич.		
	а. $10^6 =$	б. $10^{10} =$	
3.	Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.		
	а. $5.2 \times 10^2 =$	б. $0.36 \div 10^3 =$	в. $3.5 \div 10^3 =$
4.	\square – ийн оронд 0.1 ба 0.01 – ийн аль тохирохыг бичээрэй.		
	а. $37 \times \square = 0.37$	б. $7.69 \div \square = 76.9$	в. $4.3 \times \square = 0.043$ г. $53 \div \square = 530$
5.	\square – ийн оронд тохирох тоог бичээрэй.		
	а. $0.73 \times \square = 73$	б. $96 \div \square = 0.96$	в. $2.1 \times \square = 0.0021$ г. $32 \div \square = 3200$
6.	Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.	$6 \times 10^3 =$	$4.21 \times 10^2 =$
7.	Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.	$8.04 \times 10^3 =$	$8 \times 10^4 =$
8.	Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.	$13.6 \times 10^1 =$	$4.9801 \times 10^2 =$
9.	Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.	$3.5 \times 10^3 =$	$1.7 \times 10^2 =$
10.	Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.	$5.243 \times 10^4 =$	$2.9 \times 10^4 =$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

АРАВТЫН БУТАРХАЙГ ЖИШИХ, ЭРЭМБЭЛЭХ. VII.3.1-III

1. Аравтын бутархайг аравны хэсгээр тоймлохыг 0.1 нарийвчлалтай, зууны хэсгээр тоймлохыг 0.01 нарийвчлалтай тоймлох гэдэг.
2. Аравтын бутархайг тоймлохдоо бүхлээр тоймлож байгаа бол аравны хэсгийн цифр, аравны хэсгээр тоймлож байгаа бол зууны хэсгийн цифр, зууны хэсгээр тоймлож байгаа бол мянганы хэсгийн цифр 5 буюу түүнээс аас их бол тоймлож буй орноо 1-ээр өсгөнө. 5-аас бага бол хэвээр нь бичнэ.

Хэмжээг буурах эрэмбээр бичээрэй.

1.	85.2см , 8.55м, 85.1дм	2.	5.7кг , 50.500г, 5.1тн
3.	234.2см , 2.55м, 24.9дм	4.	68.2л , 681.11мл, 685.78мл

Хэмжээг ижил нэгжид шилжүүлж буурах эрэмбээр бичээрэй.

5.	4.2см, 38мм, 40мм, 5см, 4.5см	6.	5.1км, 4852м, 4.5км, 4450м, 5000м
7.	30000г, 36кг, 0.35т, 320кг, 333000г	8.	2л, 1980мл, 1.9л, 450мл, 4.1л

Дараах хэмжээнүүдийг өсөх эрэмбээр бичээрэй.

9.	5.2м, 5.55м, 50.1дм, 53.2м, 5.1км	10.	26758.2мм, 235.55м, 240.1дм, 23.2км,

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

АРАВТЫН БУТАРХАЙГ ТОЙМЛОХ.VII.3.2-I

- Аравтын бутархайг аравны хэсгээр тоймлохыг 0.1 нарийвчлалтай, зууны хэсгээр тоймлохыг 0.01 нарийвчлалтай тоймлох гэдэг.
- Аравтын бутархайг тоймлохдоо бүхлээр тоймлож байгаа бол аравны хэсгийн цифр, аравны хэсгээр тоймлож байгаа бол зууны хэсгийн цифр, зууны хэсгээр тоймлож байгаа бол мянганы хэсгийн цифр 5-аас их бол тоймлож буй орноо 1-ээр өсгөнө. 5-аас бага бол хэвээр нь бичнэ.

1.	$6.72\text{см} \approx \square \text{ см}$ $2.03\text{см} \approx \square \text{ см}$	2.	$6.72\text{см} \approx \square \text{ дм}$ $8.42\text{м} \approx \square \text{ см}$
3.	Дараах аравтын бутархайг 0.01 нарийвчлалтай тоймло. $6.829 \approx$ $9.999 \approx$	4.	Дараах аравтын бутархайг 0.001 нарийвчлалтай тоймло. $2.7659 \approx$ $3.4392 \approx$
Тэгш өнцөгт параллелепипедийн хэмжээсүүд 5.35см, 6.02см, 9.64см гэж өгчээ.			
5.	Параллелепипедийн эзлэхүүнийг ол.		
6.	Эзлэхүүнийг 100-гаар , 10-гаар , бүхлээр , 0.1 , 0.01 , 0.001 , 0.0001-ийн нарийвчлалтайгаар тоймло.		
7.	Эзлэхүүнийг 10-гаар болон аравны хэсгээр тоймлосон хариуг харьцуулж дүгнэлт гарга.		
8.	Хэмжээсүүдийг аравны хэсгээр тоймлоод эзлэхүүнийг ол $6.02\text{см} \approx \square \text{ см}$ $5.35\text{см} \approx \square \text{ см}$ $9.64\text{см} \approx \square \text{ см}$ $V = \square \text{ см} \times \square \text{ см} \times \square \text{ см} = \square \text{ см}^3$		
9.	Анхны эзлэхүүнээс хэдийн зөрөөтэй вэ?		
10.	Хонгор жингээ хэмжиж зууны хэсгээр тоймлоход 43.18кг болов. Ямар жинтэй байж болох вэ?		

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

ХЭМЖЭЭГ ТОЙМЛОЖ, ТАЛБАЙ БА ПЕРИМЕТРИЙГ ОЛОХ. VII.3.2.П

Жишээ: 310.47548см -г а. зуугаар б. 0.01 нарийвчлалтай тоймло.

Бодолт: а. 310.47548см \approx 300см б. 310.47548см \approx 310.48см

Тэгш өнцөгтийн өргөн = 3.25см, урт = 8.538см гэж өгчээ.

1. Хэмжээг бүхлээр тоймлож талбай, периметрийг ол.
2. Хэмжээг 0.1-ээр тоймлож талбай, периметрийг ол.
3. Хэмжээг 0.01-ээр тоймлож талбай, периметрийг ол.
4. Бүхэл ба 0.1-ээр тоймлон олсон талбай, периметруудийн зөрөөг ол.
5. Бүхэл ба 0.01-ээр тоймлон олсон талбай, периметруудийн зөрөөг ол.

Тэгш өнцөгтийн өргөн = 6.382см, урт = 9.729см байна.

6. Хэмжээг бүхлээр тоймлож талбай, периметрийг ол.
7. Хэмжээг 0.1-ээр тоймлож талбай, периметрийг ол.
8. Хэмжээг 0.01-ээр тоймлож талбай, периметрийг ол.
9. Бүхэл ба 0.1-ээр тоймлон олсон талбай, периметруудийн зөрөөг ол.
10. Бүхэл ба 0.01-ээр тоймлон олсон талбай, периметруудийн зөрөөг ол.

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

АРАВТЫН БУТАРХАЙГ ТОЙМЛОХ. VII.3.2. III

Аравтын бутархайг бүхлээр тоймлоод үржүүлэх, хуваах үйлдлийг гүйцэтгээрэй.

1.	$1.9 \times 99.6 \times 2.19 =$	5.	$34.78 \div 6.78 =$
2.	$2.12 \times 4.51 \times 3.91 =$	6.	$100.41 \div 24.77 =$
3.	$3.11 \times 5.81.32 =$	7.	$249.7 \div 49.9 =$
4.	$15.79 \times 0.985 \times 1.75 =$	8.	$27.113 \div 9.099 =$

Аравтын бутархайг 10, 100, 0.1, 0.01 -ээр үржүүлэх үйлдлийг гүйцэтгээрэй.

9.	$3.156 \times 1000 =$	15.	$1846.5 \times 0.0001 =$
10.	$0.0078 \times 100 =$	16.	$498.2 \times 0.001 =$
11.	$345.67 \times 10 =$	17.	$15.429 \times 0.1 =$
12.	$13.42 \times 10 =$	18.	$0.07 \times 10 =$
13.	$746.478 \times 100 =$	19.	$0.008 \times 100 =$
14.	$2.498 \times 10 =$	20.	$17.468 \times 1000 =$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Нийт	
Өөрийн үнэлгээ																						

ӨӨРИЙГӨӨ СОРИХ

Аравтын бутархай VII.3.

1. Дараах тоонуудыг 10-ын зэрэг хэлбэрт бичээрэй.	
а. $10000000 =$	б. $10000000000 =$
2. Хэмжээг жиш.	
а. 5.76кг ба 5760г	б. 1980мл ба 1.9л
3. Дараах хэмжээнүүдийг өсөх эрэмбээр бичээрэй.	
а. 5.2м, 5.55м, 50.1дм, 53.2м, 5.1км	б. 26758.2мм, 235.55м, 240.1дм, 23.2км
4. Дараах аравтын бутархайг 0.01 нарийвчлалтай тоймло.	
а. $9.999 \approx$	б. $6.829 \approx$
5. Тэгш өнцөгтийн өргөн = 6.382см, урт = 9.729см бол хэмжээг бүхлээр болон 0.01-ээр тоймлон	
а. Талбайг ол.	б. Периметрийг ол.
6. Дараах аравтын бутархайг 10, 100, 0.1, 0.01 -ээр үржих, үйлдлийг гүйцэтгэ.	
а. $498.2 \times 0.001 =$	б. $746.478 \times 100 =$

Дасгалын дугаар	1а	1б	2а	2б	3а	3б	4а	4б	5а	5б	6а	6б	Нийт
Хариу													

ЭНГИЙН БУТАРХАЙГ 10, 100, 1000 ХУВААРЬТАЙ БОЛГОЖ, ХУРААХ. VII.4.1-I

Бутархайг хураах: Хүртвэр ба хуваарийн ХИЕХ-ийг олж, хураана. $\frac{a \times k}{b \times k} = \frac{a}{b}$

Холимог бутархайг эхлээд засагдах бутархай болгоно. Дараа нь хүртвэр ба хуваарийн ХИЕХ-ийг олж, хураана.

1.	$\frac{3}{20}$ -ыг 100, 100 хуваарьтай болгоод аравтын бутархайд шилжүүл.
2.	$\frac{7}{20}$ -ыг 100, 100 хуваарьтай болгоод аравтын бутархайд шилжүүл.
3.	$\frac{2}{5}$ -ыг 100, 100 хуваарьтай болгоод аравтын бутархайд шилжүүл.
4.	$\frac{17}{25}$ -ыг аравтын бутархайд шилжүүл.
5.	$\frac{9}{10}$ -ыг аравтын бутархайд шилжүүл.
6.	Бутархайг хураа. $\frac{7}{70} = \frac{64}{72} =$
7.	Хүртвэр ба хуваарийн ХИЕХ – ийг олж бутархайг хураа. $\frac{60}{144}$
8.	Хүртвэр ба хуваарийн ХИЕХ-ийг олж. Бутархайг хураа. $\frac{144}{168}$
9.	Хүртвэр ба хуваарийн ХИЕХ-ийг олж. Бутархайг хураа. $\frac{1368}{1376}$
10.	Хүртвэр ба хуваарийн ХИЕХ-ийг олж. Бутархайг хураа. $\frac{45}{625}$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

ХИЕХ-ийг ОЛЖ, ЭНГИЙН БУТАРХАЙГ ХУРААХ. VII.4.1-II

Жишээ: $\frac{50}{150}, \frac{128}{144}$ Энгийн бутархайнуудыг хураа.

Бодолт:

$$\frac{50^{(1)}}{3)150} = \frac{1}{3} \left\{ \text{ХИЕХ}(50, 150) = 50 \text{ тул хүртвэр, хуваарь тус бүрийг нь } 50 - \text{д хуваана.} \right\}$$

$$\frac{128^{(8)}}{9)144} = \frac{8}{9} \left\{ \text{ХИЕХ}(144, 128) = 16 \text{ тул хүртвэр, хуваарь тус бүрийг нь } 16 - \text{д хуваана.} \right\}$$

Энгийн бутархайнуудыг хураагаарай.				
1.	$\frac{15}{75} =$	$\frac{75}{100} =$	$\frac{54}{88} =$	$\frac{32}{100} =$
2.	$\frac{82}{24} =$	$\frac{88}{121} =$	$\frac{32}{18} =$	$\frac{45}{36} =$
3.	$\frac{32}{24} =$	$\frac{175}{200} =$	$\frac{1400}{1000} =$	$\frac{300}{500} =$
4.	$\frac{250}{300} =$	$\frac{400}{120} =$	$\frac{50}{60} =$	$\frac{70}{80} =$
5.	$\frac{69}{92} =$	$\frac{125}{1000} =$	$\frac{6}{51} =$	$\frac{8}{68} =$
6.	$\frac{15}{85} =$	$\frac{17}{51} =$	$\frac{134}{102} =$	$\frac{68}{170} =$
7.	$\frac{38}{57} =$	$\frac{57}{60} =$	$\frac{76}{36} =$	$\frac{95}{100} =$
8.	$\frac{152}{190} =$	$\frac{171}{81} =$	$\frac{49}{147} =$	$\frac{42}{91} =$
9.	$\frac{51}{91} =$	$\frac{72}{810} =$	$\frac{680}{340} =$	$\frac{270}{300} =$
10.	$\frac{28}{1} =$	$\frac{45}{81} =$	$\frac{6}{9} =$	$\frac{9}{18} =$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

ЭНГИЙН БУТАРХАЙГ ӨРГӨТГӨХ БА ХУРААХ. VII.4.1-III

Жишээ 1.

а. $\frac{6 \div 2}{8 \div 2} = \frac{3}{4}$

б. $3\frac{5}{7} = \frac{21+5}{7} = \frac{26}{7}$

в. $\frac{3}{4} = \frac{\square}{32} \Rightarrow \frac{3 \times 8}{4 \times 8} = \frac{24}{32}$

1.	$\frac{15}{20} =$	$\frac{80}{90} =$	$\frac{21}{27} =$	11.	$\frac{2}{3} = \frac{10}{\square}$
2.	$\frac{9}{36} =$	$\frac{17}{51} =$	$\frac{32}{40} =$	12.	$\frac{3}{\square} = \frac{15}{20}$
3.	$\frac{48}{60} =$	$\frac{38}{57} =$	$\frac{12}{30} =$	13.	$\frac{\square}{9} = \frac{16}{18}$
4.	$1\frac{1}{2} =$	$2\frac{1}{3} =$	$3\frac{1}{4} =$	14.	$\frac{5}{7} = \frac{\square}{21}$
5.	$1\frac{3}{5} =$	$2\frac{4}{7} =$	$3\frac{5}{9} =$	15.	$\frac{7}{9} = \frac{28}{\square}$
6.	$10\frac{2}{5} =$	$20\frac{5}{8} =$	$30\frac{5}{7} =$	16.	$\frac{3}{\square} = \frac{24}{32}$
7.	$19\frac{3}{4} =$	$7\frac{2}{3} =$	$6\frac{1}{2} =$	17.	$\frac{\square}{5} = \frac{30}{50}$
8.	$4\frac{1}{5} =$	$5\frac{1}{6} =$	$4\frac{3}{4} =$	18.	$\frac{9}{10} = \frac{\square}{30}$
9.	$40\frac{1}{2} =$	$50\frac{3}{5} =$	$8\frac{1}{9} =$	19.	$\frac{6}{11} = \frac{18}{\square}$
10.	$\frac{1}{2} = \frac{\square}{6}$			20.	$\frac{38}{48} = \frac{19}{\square}$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Нийт
Өөрийн үнэлгээ																					

**ЭНГИЙН БУТАРХАЙГ АРАВТЫН БУТАРХАЙД ШИЛЖҮҮЛЖ
ЖИШИХ. VII.4.2-I**

Энгийн бутархайнуудыг жишихдээ өгсөн бутархайнуудын хүртвэрийг хуваарьт хувааж аравтын бутархайд шилжүүлэх замаар жишнэ.

Бутархайг аравтын бутархайд шилжүүлж, жишээрэй.

1. $\frac{7}{10}, \frac{2}{10}, \frac{11}{10}, \frac{3}{10}$

2. $\frac{5}{100}, \frac{8}{100}, \frac{9}{100}, \frac{13}{100}$

3. $\frac{1}{10}, \frac{2}{5}, \frac{4}{2}, \frac{3}{10}$

4. $\frac{4}{1000}, \frac{5}{10}, \frac{21}{1000}, \frac{23}{100}$

5. $\frac{29}{1000}, \frac{8}{10}, \frac{28}{100}, \frac{57}{100}$

6. $\frac{67}{100}, \frac{89}{100}, \frac{79}{100}, \frac{90}{100}$

7. $\frac{3}{10}, \frac{500}{1000}, \frac{98}{10000}, \frac{36}{100}$

8. $\frac{45}{100}, \frac{2}{10}, \frac{100}{1000}, \frac{20}{1000}$

9. $\frac{3000}{10000}, \frac{5280}{10000}, \frac{21}{2100}, \frac{10}{100}$

10. $\frac{44}{4400}, \frac{20}{60}, \frac{56}{800}, \frac{28}{5600}$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

ЭНГИЙН БУТАРХАЙГ ЖИШИХ. VII.4.2-II

Жишээ: $\frac{1}{2}, \frac{2}{3}, \frac{1}{8}$ бутархайнуудын хуваарийн ХБЕХ-ийг олж ижил хуваарьт оруулан жиш.

Бодолт: ХБЕХ = $(2 \times 2 \times 2 \times 3) = 24$ тул $\frac{3}{24} < \frac{12}{24} < \frac{16}{24}$

1. $\frac{2}{3} \square \frac{3}{5}$	4. $\frac{5}{7} \square \frac{6}{8}$	7. $\frac{32}{50} \square \frac{15}{20}$	10. $\frac{27}{30} \square \frac{7}{10}$
2. $\frac{4}{9} \square \frac{7}{8}$	5. $\frac{7}{20} \square \frac{5}{16}$	8. $\frac{6}{13} \square \frac{4}{5}$	11. $\frac{7}{24}, \frac{5}{18}, \frac{8}{12}$
3. $\frac{2}{9} \square \frac{3}{11}$	6. $\frac{85}{100} \square \frac{16}{21}$	9. $\frac{3}{8} \square \frac{2}{11}$	12. $\frac{5}{8}, \frac{7}{20}, \frac{6}{24}$
13. $\frac{5}{6} \square \frac{4}{5}$	15. $\frac{7}{12} \square \frac{8}{11}$	17. $\frac{21}{22} \square \frac{13}{14}$	19. $\frac{7}{8}, \frac{12}{30}, \frac{11}{15}$
14. $\frac{3}{11} \square \frac{2}{5}$	16. $\frac{2}{3} \square \frac{18}{23}$	18. $\frac{4}{17} \square \frac{3}{16}$	20. $1\frac{3}{5}, 2\frac{2}{7}, 1\frac{3}{4}$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Нийт	
Өөрийн үнэлгээ																						

БУТАРХАЙГ ЖИШИХ. VII.4.2-III

Жишээ: $-46 \leq 2$	
1. $-3\frac{3}{4} \square -2\frac{1}{2}$	11. $2.45 \square -3$
2. $-3.2 \square 2$	12. $2\frac{1}{4} \square -1\frac{2}{5}$
3. $\frac{3}{7} \square \frac{3}{6}$	13. $-3\frac{1}{2} \square -4$
4. $-\frac{4}{9} \square 0.4$	14. $-2 \square 1.2$
5. $-10 \square -\frac{21}{2}$	15. $3, -3.2, -3\frac{4}{5}, -0.2$
6. $-3.2 \square -0.32$	16. $-1.4, 1.04, -1.4, 1\frac{1}{4}$
7. $-3\frac{1}{2} \square -2.5$	17. $2\frac{3}{5}, -2.4, -2\frac{1}{2}, 2$
8. $\frac{2}{3} \square -0.6$	18. $\frac{1}{3}, -0.45, \frac{2}{5}, -0.3$
9. $-2.3 \square -2.31$	19. $-4\frac{1}{2}, 4.2, -4.3, 4\frac{1}{3}$
10. $-3\frac{1}{2} \square -3\frac{1}{4}$	20. $-18 \square -50$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Нийт	
Өөрийн үнэлгээ																						

ӨӨРИЙГӨӨ СОРИХЭнгийн бутархайг хураах, ижил хуваарьтай болгох. VII.4.

1. Дараах энгийн бутархайг 100, 1000 хуваарьтай болгоод 10тын бутархайд шилжүүл.													
а.	$\frac{17}{25} =$					б.	$\frac{2}{5} =$						
2. Дараах энгийн бутархайнуудыг хуваарийн ХИЕХ-ийг олох замаар хураа.													
а.	$\frac{134}{102} =$					б.	$\frac{680}{340} =$						
3. Дараах энгийн бутархайнуудыг хураа.													
а.	$\frac{32}{40} =$					б.	$\frac{48}{60} =$						
4. Бутархайг аравтын бутархайд шилжүүлж жиш.													
а.	$\frac{29}{1000}, \frac{8}{10}, \frac{28}{100}, \frac{57}{100}$					б.	$\frac{1}{10}, \frac{2}{5}, \frac{4}{2}, \frac{3}{10}$						
5. Бутархайнуудын хуваарийн ХБЕХ-ийг олж ижил хуваарь өгөн жиш.													
а.	$1\frac{3}{5}, 1\frac{2}{7}, 1\frac{3}{4}$					б.	$\frac{7}{24}, \frac{5}{18}, \frac{8}{12}$						
6. Бутархайг жиш.													
а.	$3, -3.2, -3\frac{4}{5}, -0.2$					б.	$-1.4, 1.04, -1.4, 1\frac{1}{4}$						
Дасгалын дугаар	1а	1б	2а	2б	3а	3б	4а	4б	5а	5б	6а	6б	Нийт
Хариу													

ЭНГИЙН БУТАРХАЙН НЭМЭХ, ХАСАХ ҮЙЛДЭЛ. VII.5.1-I

Жишээ: Дараах энгийн бутархайнуудын нэмж, хасах үйлдлийг гүйцэтгэ.

Хуваарийн их тоог бага тоонд нь хуваана.

$$\frac{5}{8} + \frac{1}{4} =$$

$$\frac{5}{8} + \frac{1}{4} = \frac{5}{8} + \frac{2}{8} = \frac{7}{8}$$

Жич: $8 \div 4 = 2$

Харилцан анхны тоо бол ерөнхий хуваарь нь эдгээрийн үржвэр байна.

$$3\frac{5}{9} - \frac{1}{4} =$$

$$3\frac{5}{9} - \frac{1}{4} = 3\frac{20}{36} - \frac{9}{36} = 3\frac{11}{36}$$

Жич: 9 болон 4 нь харилцан анхны тоо

Хуваариудын ХБЕХ-ийг нь олно.

$$1\frac{5}{36} + \frac{6}{45} =$$

$$1\frac{5}{36} + \frac{6}{45} = 1\frac{25}{180} + \frac{24}{180} = 1\frac{49}{180}$$

Жич: ХБЕХ(36, 45) = 180

Энгийн бутархайнуудын нэмэх, хасах үйлдлийг гүйцэтгэ.

1. $1\frac{4}{5} + \frac{3}{10} =$

11. $1\frac{4}{15} + \frac{3}{10} =$

2. $1\frac{11}{14} - \frac{3}{7} =$

12. $\frac{5}{8} + \frac{7}{18} =$

3. $\frac{7}{36} - \frac{1}{9} =$

12. $\frac{7}{75} - \frac{3}{50} =$

4. $8\frac{4}{45} + \frac{3}{5} =$

14. $3\frac{4}{80} - \frac{3}{60} =$

5. $1\frac{7}{10} - \frac{3}{100} =$

15. $5\frac{4}{68} + \frac{3}{51} =$

6. $\frac{7}{16} - \frac{3}{48} =$

16. $\frac{4}{38} + \frac{3}{57} =$

7. $1\frac{7}{39} - \frac{1}{3} =$

17. $2\frac{4}{117} + 3\frac{3}{52} =$

8. $\frac{4}{9} + \frac{8}{45} =$

18. $\frac{1}{9} + \frac{1}{6} =$

9. $4\frac{4}{5} - \frac{3}{7} =$

19. $\frac{4}{5} + 1\frac{1}{2} =$

10. $\frac{3}{8} + \frac{5}{9} =$

20. $4\frac{3}{18} - \frac{2}{17} =$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Нийт	
Өөрийн үнэлгээ																						

ЭНГИЙН БУТАРХАЙГ ҮРЖҮҮЛЭХ, ХУВААХ. VI.5.1-II

Жишээ: Дараах энгийн бутархайнуудын үржүүлэх, хуваах үйлдлийг гүйцэтгэ.

$$\frac{5}{14} \times \frac{63}{125} =$$

$$14 \div \frac{49}{11} =$$

$$3\frac{2}{9} \div 2\frac{8}{45} =$$

$$\frac{\overset{1}{\cancel{5}}}{\underset{2}{\cancel{14}}} \times \frac{\overset{9}{\cancel{63}}}{\underset{25}{\cancel{125}}} = \frac{9}{50}$$

$$14 \div \frac{49}{11} = \frac{\overset{2}{\cancel{14}}}{1} \times \frac{11}{\underset{7}{\cancel{49}}} = \frac{22}{7} = 3\frac{1}{7}$$

$$3\frac{2}{9} \div 2\frac{8}{45} = \frac{28}{9} \div \frac{98}{45} = \frac{\overset{2}{\cancel{28}}}{9} \times \frac{\overset{5}{\cancel{45}}}{\underset{7}{\cancel{98}}} = \frac{10}{7} = 1\frac{3}{7}$$

Энгийн бутархайнуудын үржүүлэх, хуваах үйлдлийг гүйцэтгэ.

1. $\frac{8}{9} \times \frac{27}{64} =$

11. $\frac{7}{9} \div \frac{5}{12} =$

2. $\frac{5}{54} \times 6 =$

12. $\frac{54}{121} \div \frac{9}{44} =$

3. $80 \times \frac{1}{8} =$

13. $\frac{7}{9} \div \frac{14}{27} =$

4. $\frac{3}{8} \times 12 =$

14. $\frac{21}{9} \div \frac{14}{15} =$

5. $\frac{15}{16} \times \frac{8}{15} =$

15. $\frac{3}{14} \div \frac{3}{14} =$

6. $2\frac{2}{3} \times \frac{3}{4} =$

16. $1\frac{5}{3} \div 1\frac{7}{9} =$

7. $8 \times 1\frac{3}{4} =$

17. $1\frac{2}{3} \div 1\frac{1}{9} =$

8. $1\frac{1}{6} \times 36 =$

18. $2\frac{2}{3} \div 1\frac{1}{9} =$

9. $4\frac{1}{5} \times \frac{1}{42} =$

19. $1\frac{2}{7} \div 1\frac{1}{2} =$

10. $35 \times 1\frac{2}{7} =$

20. $3\frac{1}{4} \div 1\frac{5}{8} =$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Нийт	
Өөрийн үнэлгээ																						

ЭНГИЙН БУТАРХАЙН ИЛЭРХИЙЛЭЛ. VII.5.1-III

Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.

1.	$7\frac{3}{13} \times 4\frac{2}{9} + 7\frac{3}{13} \times 8\frac{7}{9} =$	6.	$9\frac{3}{8} \times 2\frac{5}{7} - 2\frac{5}{7} \times 7\frac{3}{8} =$
2.	$3\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4} + 3\frac{3}{4} \times \frac{1}{4} =$	7.	$(2 - 1\frac{1}{3}) + (3 - 2\frac{3}{4}) =$
3.	$100\frac{11}{26} - (73\frac{7}{39} - 69\frac{25}{26}) =$	8.	$33\frac{17}{30} - (10\frac{11}{80} - (50\frac{1}{5} - 47\frac{1}{24})) =$
4.	$(6\frac{5}{8} - 5\frac{3}{8}) \div \frac{7}{48} =$	9.	$(3.6 - 1\frac{1}{8} \div 1\frac{3}{4}) \times 15 =$
5.	$4 + \frac{1 + \frac{1}{5}}{1 + \frac{1}{3}} =$	10.	$7 - \frac{7 + \frac{1}{2}}{7 - \frac{1}{3}} =$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

ПРОЦЕНТЫГ ЭНГИЙН БУТАРХАЙГААР ИЛЭРХИЙЛЭХ.VII.5.2-I

Процентыг энгийн бутархайгаар илэрхийл. $16\% = \frac{16}{100} = \frac{4}{25}$

1. 15% =	2. 48% =
3. 72% =	4. 0.23% =
5. 1.2% =	6. 1.5% =
7. 0.45% =	8. 0.67% =
9. 82% =	10. 28% =

x-ийн оронд тохирох тоог нөхөж, гарсан бутархайг процентоор илэрхийл.

11. $\frac{x}{24} = \frac{1}{4}$	12. $\frac{x}{12} = \frac{3}{4}$
13. $\frac{36}{40} = \frac{9}{x}$	14. $\frac{10}{32} = \frac{5}{x}$
15. Номны $\frac{1}{3}$ -г уншсан бол хэдэн хувийг нь уншаагүй үлдээсэн бэ?	16. Номны $\frac{12}{25}$ -г уншсан бол хэдэн хувийг нь уншаагүй үлдээсэн бэ?
17. Номны $\frac{18}{20}$ -г уншсан бол хэдэн хувийг нь уншаагүй үлдээсэн бэ?	18. Номны $\frac{3}{5}$ -г уншсан бол хэдэн хувийг нь уншаагүй үлдээсэн бэ?
19. Номны $\frac{7}{20}$ -г уншсан бол хэдэн хувийг нь уншаагүй үлдээсэн бэ?	20. Номны $\frac{6}{8}$ -г уншсан бол хэдэн хувийг нь уншаагүй үлдээсэн бэ?

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Нийт	
Өөрийн үнэлгээ																						

ПРОЦЕНТЫГ АРАВТЫН БУТАРХАЙГААР ИЛЭРХИЙЛЭХ. VII.5.2-II

Процентыг аравтын бутархайгаар илэрхийл. $16\% = \frac{16}{100} = 0.16$

1.	98% =	2.	56% =
3.	62% =	4.	87% =
5.	79% =	6.	29% =

Процентыг аравтын бутархайгаар илэрхийлж. үйлдлийг гүйцэтгэ.

7.	$29\% + 78\% =$	8.	$61\% + 28\% =$
9.	$89\% + 32\% =$	10.	$65\% + 22\% =$
11.	$98\% - 32\% =$	12.	$76\% - 44\% =$
13.	$93\% - 62\% + 0.67\% =$	14.	$79\% + 0.79\% + 31\% - 24\% =$
15.	$(78\% + 32\%) - 55\% + 42\% =$	16.	$98\% - (12\% + 0.47\%) - 5.6\% =$
17.	7.5 кг-ын $\frac{1}{3}$ -г ол.	18.	$\frac{3}{4}$ нь 36 байх тоог ол.
19.	1200м-ийн 9%, 15%, 130%-г ол.	20.	3.8кг-ын 9%, 15%, 130%-г ол.

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Нийт	
Өөрийн үнэлгээ																						

**ЭНГИЙН БУТАРХАЙГ ПРОЦЕНТ БОЛОН АРАВТЫН БУТАРХАЙД
ШИЛЖҮҮЛЭХ. VII.5.2-III**

Энгийн бутархайг процентоор илэрхийл. $\frac{44}{80} = \frac{44}{80} = \frac{11}{20} = \frac{55}{100} = 55\%$	Энгийн бутархайг аравтын бутархайд шилжүүл. $2\frac{3}{4} = \frac{11}{4} = 2.75$

Энгийн бутархайг процент болон аравтын бутархайгаар илэрхийл.

1. $\frac{1}{4} =$	2. $\frac{3}{5} =$	3. $\frac{5}{12} =$
4. $\frac{11}{12} =$	5. $\frac{6}{11} =$	6. $\frac{7}{16} =$
7. $\frac{5}{8} =$	8. $2\frac{3}{4} =$	9. $\frac{19}{25} =$
10. $\frac{1}{2} =$	11. $\frac{36}{40} =$	12. $\frac{9}{12} =$
13. $\frac{81}{100} =$	14. $2\frac{1}{4} =$	15. $\frac{60}{75} =$
16. $1\frac{1}{2} =$	17. $9\frac{13}{1000} =$	
18. 60000 төгрөгийн үнэтэй ус буцалгагч 15% хямдарч хэсэг хугацааны дараа 10% нэмэгджээ. Хэдэн төгрөг болсон бэ?		
19. Нэг ангийн 40 сурагчийн 14 нь математик, 16 нь англи хэл, 10 нь зургийн дугуйланд хамрагдсан бол дугуйлан бүрийн сурагчдын тоог процентоор илэрхийл.		
20. 1200 төгрөгийн үнэтэй дэвтэр эхлээд 10%-иар дараа нь 15%-иар хямдарчээ. Нийт хэдэн хувь хямдарсан бэ?		

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Нийт	
Өөрийн үнэлгээ																						

ӨӨРИЙГӨӨ СОРИХ

Энгийн бутархайн үйлдлүүд VII.5.

1. Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.	
а. $3\frac{4}{80} - \frac{3}{60} =$	б. $\frac{4}{9} + \frac{8}{45} =$
2. Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.	
а. $\frac{54}{121} \div \frac{9}{44} =$	б. $4\frac{1}{5} \times \frac{1}{42} =$
3. Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.	
а. $(3.6 - 1\frac{1}{8} \div 1\frac{3}{4}) \times 15 =$	б. $7 - \frac{7 + \frac{1}{2}}{7 - \frac{1}{3}} =$
4. Процентыг энгийн бутархайгаар илэрхийл.	
а. $28\% =$	б. $82\% =$
5. Процентыг аравтын бутархайгаар илэрхийл.	
а. $62\% =$	б. $56\% =$
6. Энгийн бутархайг процентоор илэрхийл.	
а. $\frac{7}{16} =$	б. $9\frac{13}{1000} =$

Дасгалын дугаар	1а	1б	2а	2б	3а	3б	4а	4б	5а	5б	6а	6б	Нийт
Хариу													

ЭНГИЙН БУТАРХАЙН ИЛЭРХИЙЛЭЛ. VII.6.1-I

Үйлдлийг гүйцэтгэж, урвуу үйлдлээр нь шалгаарай.

1.	$4\frac{1}{9} \times 9\frac{1}{3} =$	2.	$24 \times \frac{2}{8} =$
3.	$3\frac{2}{7} \times 2\frac{1}{3} =$	4.	$6 \div \frac{3}{8} =$
5.	$\frac{1}{2} \div \frac{1}{8} =$	6.	$\frac{9}{27} \div \frac{1}{81} =$

Илэрхийллийг хялбарчил.

7.	$\frac{1 + \frac{1}{9}}{1 + \frac{1}{1 + \frac{8}{10}}} =$	8.	$\frac{1}{\frac{1}{2} + \frac{1}{1 + \frac{1}{1 - \frac{1}{2}}}} =$
9.	$2 + \frac{1}{1 - \frac{1}{1 + \frac{1}{3}}} =$	10.	$1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{1 + \frac{1}{7}}}} =$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

ЭНГИЙН БУТАРХАЙН ИЛЭРХИЙЛЭЛ. VII.6.1-II

Илэрхийллийг хялбарчил.

1.	$4 + \frac{1 + \frac{1}{5}}{1 + \frac{1}{3}} =$	2.	$7 - \frac{7 + \frac{1}{2}}{7 - \frac{1}{3}} =$
3.	$\frac{2}{3 - \frac{1}{2 - \frac{4}{3}}} =$	4.	$\frac{4 + \frac{4}{7}}{4 - \frac{4}{7}} =$
5.	$(6\frac{5}{8} - 5\frac{3}{8}) \div \frac{7}{48} =$	6.	$(3.6 - 1\frac{1}{8} \div 1\frac{3}{4}) \times 15 =$
7.	$(1\frac{3}{8} - 3\frac{4}{7}) \div 2\frac{3}{28} + 3\frac{4}{7} =$	8.	$(3\frac{2}{16} - 2\frac{5}{8}) \times \frac{4}{32} + \frac{1}{2} =$
9.	$(1\frac{1}{12} + 2\frac{5}{18}) \div 2\frac{3}{4} + 8\frac{7}{9} =$	10.	$(1.7 \div \frac{2}{5} - 1.2 \times 1\frac{1}{8}) \div 1\frac{4}{25} =$

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

ЭНГИЙН БА АРАВТЫН БУТАРХАЙ ОРОЛЦСОН ИЛЭРХИЙЛЭЛ. VII.6.1-III

1.	$17.05 - 24.97 + 5.79 - 0.82 =$	2.	$15.93 + ((-7.27) - (-2.15)) =$
3.	$\left(\left(-1\frac{1}{12}\right) + \left(-2\frac{1}{2}\right)\right) \div (-2) =$	4.	$-3.7 \times \frac{5}{9} - \frac{9}{4} \times 3.7 =$
5.	$4.85 + (-7.27) + 2.94 + (-2.79) =$	6.	$-2.5 + \frac{5}{6} + \left(-\frac{1}{6}\right) + 1\frac{1}{3} =$
7.	$\left(0.45 + (-3.6) \times \left(\left(-\frac{3}{8}\right) - \left(-\frac{7}{12}\right) + \left(-\frac{1}{18}\right)\right)\right) \div (-0.01) =$		
8.	$\left(\frac{7}{15} - \frac{11}{18} - \left(-\frac{17}{45}\right)\right) \div \left(-3\frac{3}{5}\right) + 0.25 \div (-1.25) =$		
9.	$-3.96 \div 5.5 - 2.4 \times \left(\left(-\frac{5}{42}\right) - 1\frac{1}{28} - \left(-1\frac{19}{70}\right)\right) =$		
10.	$-\frac{3}{8} \times (-24) - 0.5 \times (-10) \times (-2) + 4\frac{1}{3} - 5.2 =$		

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

ЭНГИЙН БУТАРХАЙГ ХЭРЭГЛЭХ.VII.6.2-I

Жишээ: Ээж эхний өдөр $1\frac{5}{8}$ кг, дараагийн өдөр $2\frac{3}{7}$ кг төмс авав. Нийт хэдэн килограмм төмс авсан бэ?

Бодолт: $1\frac{5}{8} + 2\frac{3}{7} = 1\frac{35}{56} + 2\frac{24}{56} = 3\frac{59}{56} = 4\frac{3}{56}$ нийт $4\frac{3}{56}$ кг төмс авсан.

1.	Дүү $5\frac{4}{13}$ мянган төгрөгтэй байснаа $2\frac{7}{12}$ мянган төгрөгөөр худалдан авалт хийсэн бол хэдэн төгрөг үлдсэн бэ?
2.	Эмээ 5кг ууттай будаа авч нэг долоо хоноход $3\frac{5}{6}$ кг-ийг хэрэглэсэн тул нэмж $2\frac{3}{5}$ кг авав. Нийт килограмм будаатай болсон бэ?
3.	Баяр 1200 мянган төгрөгтэй байв. Түүнийхээ $\frac{7}{12}$ -г зарцуулжээ. Баяр хэдэн төгрөгтэй үлдсэн бэ?
4.	Туяа 4л сүү авчээ. Эхний өдөр сүүнийхээ $2\frac{4}{24}$ -г хэрэглэж, маргааш нь $\frac{9}{24}$ -г хэрэглэжээ. Туяад хэдэн литр сүү үлдсэн бэ?
5.	Дулам 10кг ууттай төмс авч эхлээд $\frac{1}{5}$ кг-ыг хэрэглэсэн тул нэмж $\frac{3}{5}$ кг авав. Нийт килограмм төмстэй болсон бэ?
6.	Тэгш өнцөгтийн талууд $2\frac{4}{24}, \frac{19}{24}$ бол тэгш өнцөгтийн талбай ба периметрийг ол.
7.	Тэгш өнцөгтийн талууд $3\frac{4}{7}, 4\frac{2}{7}$ бол тэгш өнцөгтийн талбай ба периметрийг ол.
8.	Тэгш өнцөгтийн талууд $9\frac{3}{17}, \frac{7}{2}$ бол тэгш өнцөгтийн талбай ба периметрийг ол.
9.	40 сурагчийн $\frac{14}{40}$ нь математик, $\frac{3}{20}$ нь бүжгийн дугуйланд явдаг бол дугуйланд явдаггүй сурагчдын тоог ол.
10.	1200 төгрөгийн үнэтэй дэвтэр эхлээд үнийн дүнгийн $\frac{1}{12}$ -ээр хямдарч, дараа нь $\frac{2}{4}$ -аар нэмэгдэв. Дэвтрийн одоогийн үнийг ол.

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

ЭНГИЙН БУТАРХАЙГ ХЭРЭГЛЭХ.VII.6.2-II

Жишээ: Ээж эхний өдөр $1\frac{5}{8}$ кг, дараагийн өдөр $2\frac{3}{7}$ кг төмс авав. Нийт хэдэн килограмм төмс авсан бэ?

Бодолт: $1\frac{5}{8} + 2\frac{3}{7} = 1\frac{35}{56} + 2\frac{24}{56} = 3\frac{59}{56} = 4\frac{3}{56}$ нийт $4\frac{3}{56}$ кг төмс авсан.

1. 6 цагийн $\frac{7}{12}$ хэсэг = _____ мин

2. 2.5т-ын $\frac{3}{10}$ хэсэг = _____ кг

3. $2\frac{3}{8}$ км-ын 0.5 хэсэг = _____ м

4. 10.72л-ийн $\frac{3}{5}$ хэсэг = _____ мл

5. 10м-ийн $\frac{3}{4}$ хэсэг = _____ м _____ см

6. 10м-ийн $\frac{1}{2}$ хэсэг = _____ м _____ см

7. Ажилчин 2 өдөр ажиллаад 12.6 га талбайд тариа тарьжээ. Эхний өдөр нь талбайн $\frac{4}{7}$ хэсэгт тариа тарьсан бол хоёр дахь өдөрт ямар талбайд тариа тарьсан бэ?

8. Саальчид 640л сүү саав. Үүнийхээ $\frac{5}{8}$ хэсгийг нь хувинд хийж, үлдсэнээр нь 4л-ийн савнуудыг дүүргэв. Хэдэн ширхэг 4л-ийн савыг дүүргэсэн бэ?

9. Тариаланчид 2 өдөр ажиллаад 18.2 га талбайд тариа тарьжээ. Эхний өдөр нь талбайн $2\frac{1}{2}$ хэсэгт тариа тарьсан бол хоёр дахь өдөрт ямар талбайд тариа тарьсан бэ?

10. Ажилчин 2 өдөр ажиллаад 16.4 га талбайд тариа тарьжээ. Эхний өдөр нь талбайн $\frac{1}{4}$ хэсэгт тариа тарьсан бол хоёр дахь өдөрт ямар талбайд тариа тарьсан бэ?

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

ЭНГИЙН БУТАРХАЙГ ХЭРЭГЛЭХ.VII.6.2-III

Жишээ: Ээж эхний өдөр $1\frac{5}{8}$ кг, дараагийн өдөр $2\frac{3}{7}$ кг төмс авав. Нийт хэдэн килограмм төмс авсан бэ?

Бодолт: $1\frac{5}{8} + 2\frac{3}{7} = 1\frac{35}{56} + 2\frac{24}{56} = 3\frac{59}{56} = 4\frac{3}{56}$ нийт $4\frac{3}{56}$ кг төмс авсан.

1. Галт тэрэг $3\frac{1}{4}$ цагт 195км зам явна. Тэр хурдаараа $6\frac{1}{4}$ цагт хэдэн километр зам явах вэ?
2. Автобус $2\frac{1}{2}$ цагт 160км зам явна. Тэр хурдаараа $3\frac{1}{2}$ цагт хэдэн километр зам явах вэ?
3. Гурвалжны талууд $3\frac{4}{7}$ см, $\frac{3}{7}$ см, 5см бол периметрийг ол.
4. Гурвалжны талууд $2\frac{3}{9}$ см, $\frac{2}{3}$ см, 17см бол периметрийг ол.
5. Жуулчин эхний цагт $2\frac{3}{5}$ км, хоёр дахь цагт $3\frac{3}{10}$ км, гурав дахь цагт $2\frac{1}{2}$ км зам явсан бол цагт дунджаар хэдэн километр зам явсан бэ?
6. Аялагчид эхний цагт $6\frac{7}{9}$ км, хоёр дахь цагт $3\frac{1}{27}$ км, гурав дахь цагт $\frac{2}{3}$ км зам явсан бол цагт дунджаар хэдэн километр зам явсан бэ?
7. Усан онгоц $23\frac{3}{8}$ км/ц хурдтай явдаг ба урсгалын хурд нь $2\frac{1}{2}$ км/ц бол урсгал сөрөх хурдыг ол.
8. Усан онгоц $19\frac{4}{7}$ км/ц хурдтай явдаг ба урсгалын хурд нь $3\frac{1}{3}$ км/ц бол урсгал сөрөх хурдыг ол.
9. 30 сурагчийн $\frac{14}{30}$ нь сагсан бөмбөг, $\frac{1}{15}$ нь хөл бөмбөг, $\frac{3}{10}$ нь бүжиг, 3 сурагч хөгжмийн дугуйланд явдаг бол дугуйланд явдаггүй сурагчдын тоог ол.
10. Бат, Болд нарт ижил асуултай цаас өгчээ. 1 цагт Бат 12, харин Болд 20 асуултад хариулдаг. Тэд нэгэн зэрэг эхэлсэн ба Болд Батаас $1\frac{1}{2}$ цагийн өмнө асуултууддаа хариулж дуусчээ. Цаасан дээр хэдэн асуулт байсан бэ?

Дасгалын дугаар	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Нийт
Өөрийн үнэлгээ											

ӨӨРИЙГӨӨ СОРИХ

Энгийн ба аравтын бутархай оролцсон илэрхийлэл. VII.6.

1. Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.													
а.	$2 + \frac{1}{1 - \frac{1}{1 + \frac{1}{3}}} =$						б.	$\frac{1 + \frac{1}{9}}{1 + \frac{1}{1 + \frac{8}{10}}} =$					
2. Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.													
а.	$(1\frac{3}{8} - 3\frac{4}{7}) \div 2\frac{3}{28} + 3\frac{4}{7} =$						б.	$(1.7 \div \frac{2}{5} - 1.2 \times 1\frac{1}{8}) \div 1\frac{4}{25} =$					
3. Үйлдлийг гүйцэтгээрэй.													
а.	$-3.7 \times \frac{5}{9} - \frac{9}{4} \times 3.7 =$						б.	$-2.5 + \frac{5}{6} + (-\frac{1}{6}) + 1\frac{1}{3} =$					
4. Өгүүлбэртэй бодлогыг бодоорой.													
а.	Эмээ 5кг ууттай будаа авч нэг долоо хоноход $3\frac{5}{6}$ кг-ийг хэрэглэсэн тул нэмж $2\frac{3}{5}$ кг авав. Нийт килограмм будаатай болсон бэ?						б.	Тэгш өнцөгтийн талууд $3\frac{4}{7}$, $4\frac{2}{7}$ бол тэгш өнцөгтийн талбай ба периметрийг ол.					
5. Хоосон зайг нөхөж бич.													
а.	$2\frac{3}{8}$ км-ын 0.5 хэсэг = _____ м						б.	10м-ийн $\frac{3}{4}$ хэсэг = _____ м _____ см					
6. Бодлогыг бодоорой.													
а.	Автобус $2\frac{1}{2}$ цагт 160 км зам явна. Тэр хурдаараа $3\frac{1}{2}$ цагт хэдэн километр зам явах вэ?						б.	Гурвалжны талууд $2\frac{3}{9}$ см, $\frac{2}{3}$ см, 17см бол периметрийг ол.					
Дасгалын дугаар	1а	1б	2а	2б	3а	3б	4а	4б	5а	5б	6а	6б	Нийт
Хариу													